CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PAOLO MENGOZZI
prezentate la 26 martie 2009 [1]

1. Prin prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante adresează Curții întrebări referitoare la interpretarea articolelor 14 și 88 din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare [2] (denumit în continuare „regulamentul").

2. Aceste întrebări intervin în cadrul unei acțiuni în contrafacerea unor modele industriale comunitare neînregistrate, comandate și realizate în cadrul unui proiect destinat promovării integrării designului industrial în sectorul artizanatului. Pentru prima dată, Curtea este chemată să interpreteze dispozițiile regulamentului în cadrul unei proceduri preliminare [3].

I — Cadrul juridic

A — *Dreptul comunitar*

3. Interesul Comunității pentru aspectele legate de protecția desenelor și modelelor industriale datează din 1959, atunci când Comisia a propus guvernelor celor, la acel moment, șase state membre să creeze grupuri de lucru în vederea elaborării unei protecții comunitare a drepturilor de proprietate industrială în scopul remedierii problemelor pe care limitarea teritorială a protecției oferite la nivel național le ridica pentru buna funcționare a pieței comune. Astfel, au fost create trei grupuri de lucru, în domeniul brevetelor, al mărcilor și al desenelor și modelelor industriale. Grupul de lucru privind desenele și modelele industriale, prezidat de italianul Roscioni, și-a prezentat în 1962 raportul, care recomanda adoptarea unei legislații uniforme la nivel comunitar, subliniind însă dificultățile pe care le ridica lansarea unui proces de armonizare legislativă ca urmare a divergențelor importante ce caracterizează legislațiile naționale în acest domeniu.

4. După o lungă perioadă de stagnare, dezbaterea a fost redeschisă de Comisie prin „Cartea

1 — Limba originală: italiana.

2 — JO L 3 din 5.1.2002, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70.

3 — Necomunicarea către Comisie a listei instanțelor competente în domeniul desenelor sau modelelor industriale comunitare, prevăzută la articolul 80 alineatul (2) din regulament, a făcut obiectul a două proceduri privind încălcarea dreptului comunitar, prima împotriva Franței, care s-a finalizat cu pronunțarea Hotărârii din 3 iunie 2008 în cauza C-507/07, Comisia/Franța, iar a doua împotriva Luxemburgului, care s-a finalizat printr-o ordonanță de radiere. Pe de altă parte, Tribunalul de Primă Instanță este sesizat cu două acțiuni vizând două decizii ale OAPI referitoare la cereri de declarare a nulității înregistrării unor desene și modele industriale comunitare (cauza T-9/07, Grupo Promer Mon Graphicü/OAPI, și cauza T-10/08, Kwang Yang Motor/OAPI).

verde privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale" (denumită în continuare „Cartea verde"), publicată în iunie 1991 și care, potrivit acestei instituții, trebuia să servească mediilor interesate drept bază de consultare. În acest document, Comisia a examinat diversele aspecte ale protecției juridice a desenelor și modelelor industriale și soluțiile adoptate de legislațiile naționale, definind liniile generale ale ceea ce ar fi trebuit să constituie, în opinia acesteia, abordarea comunitară în acest domeniu. Pe baza ideilor din Cartea verde, Comisia a propus, pe de o parte, crearea unui desen sau model industrial comunitar valabil pe întreg teritoriul comunitar și supus unui regim uniform și, pe de altă parte, o armonizare a legislațiilor interne limitată la aspectele cele mai importante în materie. În continuarea acestei propuneri, în anexa la Cartea verde figurau un proiect de propunere de regulament privind desenele sau modelele industriale comunitare și un proiect de propunere de directivă de apropiere a legislațiilor comunitare ale statelor membre privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale.

5. Pe baza acestor proiecte, Comisia a prezentat, în 1993, Consiliului și Parlamentului European o propunere de regulament privind desenele sau modelele industriale comunitare [4] și o propunere de directivă privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale [5]. Directiva a fost adoptată la 13 octombrie 1998 [6], în timp ce procedura legislativă de adoptare a regulamentului a fost mai lungă și sinuoasă, necesitând prezentarea altor două propuneri, în 1999 și în 2000.

6. Astfel cum reiese din considerentele regulamentului, instituirea unui desen sau model industrial comunitar supus unui regim uniform pe întreg teritoriul Comunității urmărește să elimine obstacolul în calea liberei circulații a mărfurilor reprezentat de limitarea teritorială a protecției desenelor și modelelor industriale instituită la nivel național și să evite ca, având în vedere divergențele semnificative care există încă între legislațiile statelor membre, desene și modele identice să fie, în diferitele sisteme juridice, protejate potrivit unor modalități diferite și în interesul unor titulari diferiți [7].

7. Pentru ca protecția conferită desenului sau modelului industrial comunitar să răspundă necesităților tuturor sectoarelor economice ale Comunității, regulamentul prevede două forme de protecție: prima, mai puțin întinsă și pentru o perioadă scurtă, este acordată desenelor și modelelor industriale neînregistrate, în timp ce a doua este acordată, pentru o perioadă mai lungă, desenelor și modelelor industriale înregistrate și conferă beneficiarului drepturi exclusive [8].

4 — COM (93) 342 final (JO 1994, C 29, p. 21).
5 — COM (93) 344 final (JO C 34, p. 14).
6 — Directiva 98/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 1998 privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale (JO L 289 din 28.10.1998, p. 28, Ediție specială, 13/vol. 24, p. 106).

7 — A se vedea considerentele (2) și (4) ale regulamentului.
8 — A se vedea considerentele (15)-(17) și articolele 11 și 12.

8. Titlul II din regulament este împărțit în cinci secțiuni. A treia secțiune, intitulată „Dreptul asupra desenului sau modelului industrial comunitar", cuprinde articolul 14 cu același titlu, care prevede:

„(1) Dreptul asupra desenului sau modelului industrial comunitar aparține autorului sau succesorului în drepturi al acestuia.

(2) Dacă mai multe persoane au realizat un desen sau un model împreună, dreptul asupra desenului sau modelului industrial comunitar le aparține în comun.

(3) Cu toate acestea, dacă un desen sau un model este realizat de un salariat în cadrul atribuțiilor sale de serviciu sau la cererea expresă a angajatorului său, dreptul asupra desenului sau modelului industrial aparține angajatorului, cu excepția situațiilor în care există dispoziții contrare sau convenție contrară în legislația internă aplicabilă."

9. Titlul IX din regulament conține dispoziții privind „competența și procedura în ceea ce privește acțiunile în justiție în domeniul desenelor și modelelor industriale comunitare". Articolul 81, care figurează în a doua secțiune a acestui titlu, atribuie instanțelor competente în domeniul desenelor sau modelelor industriale comunitare desemnate de statele membre în conformitate cu articolul 80 competența exclusivă de a soluționa acțiuni în contrafacere și acțiuni în nulitatea unui desen sau model industrial comunitar. În ceea ce privește dreptul aplicabil acestor instanțe, articolul 88 prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Instanțele competente în domeniul desenelor sau modelelor industriale comunitare aplică dispozițiile prezentului regulament.

(2) Pentru toate aspectele care nu intră în domeniul de aplicare al prezentului regulament, instanța competentă în domeniul desenelor sau modelelor industriale comunitare aplică dreptul său intern, inclusiv dreptul internațional privat." [9]

B — *Dreptul național*

10. Ordinea juridică spaniolă prevede o protecție numai pentru desenele și modelele industriale înregistrate. Articolul 14 alineatele 1 și 4 din Legea 20/2003 din 7 iulie 2003 privind protecția juridică a desenelor și modelelor industriale, care face parte din titlul III, privind „Dreptul de proprietate

9 — Remarcăm că, în observațiile prezentate, unii intervenienți au atras atenția Curții cu privire la numeroase alte dispoziții ale regulamentului de care ar trebui, în opinia acestora, să se țină seama pentru a răspunde la întrebările adresate de instanța de trimitere. Din dorința de concizie, am considerat oportun să amintim mai sus doar textul articolelor la care se referă aceste întrebări.

asupra desenului sau modelului industrial", și este intitulat „Dreptul la înregistrare", prevede:

„1. Dreptul de a înregistra desenul sau modelul industrial aparține autorului sau succesorului în drepturi al acestuia.

[…]

4. În cadrul procedurilor în fața Oficiului Spaniol pentru Brevete și Mărci, se prezumă că solicitantul deține dreptul asupra desenului sau modelului industrial."

11. Potrivit articolului 15 din aceeași lege:

„Dacă un desen sau un model este realizat de un salariat în cadrul atribuțiilor sale de serviciu sau la cererea expresă a patronului sau a angajatorului său ori în executarea unei comenzi în cadrul unui raport de servicii, dreptul asupra desenului sau modelului industrial aparține angajatorului sau cocontractantului care a comandat realizarea desenului sau modelului industrial, cu excepția situațiilor în care există o convenție contrară."

II — Acțiunea principală și întrebările preliminare

12. Fundación Española para la Innovación de la Artesanía (denumită în continuare „FEIA"), reclamantă în acțiunea principală, a sponsorizat proiectul „D'Artes, Diseño y Artesanía de incorporación del Diseño al Sector Artesiano", care avea drept obiectiv crearea și comercializarea unei game de produse realizate de anumite ateliere de artizanat pe baza unor desene sau modele industriale create de profesioniști din domeniul designului industrial.

13. În cadrul acestui proiect, societatea AC&G SA a fost însărcinată de FEIA să selecționeze designerii și să încheie cu aceștia acorduri în vederea elaborării unui desen sau a unui model industrial și în vederea furnizării de asistență tehnică artizanului în etapa realizării produsului. În temeiul acestui mandat, AC&G SA a încheiat un contract cu societatea Cul de Sac espacio creativo SL (denumită în continuare „Cul de Sac"), în executarea căruia aceasta din urmă a realizat o serie de ceasuri de perete cu cuc pentru artizanul Verónica Palomares. Aceste ceasuri au fost prezentate în cadrul primei ediții a proiectului „D'Artes" sub numele de colecție „Santamaría".

14. În 2006, Cul de Sac și societatea Acierta Product & Position SA (denumită în continuare „Acierta") au comercializat o gamă de ceasuri de perete cu cuc denumită colecția „Timeless". Considerând că această comercializare constituia o încălcare a drepturilor asupra modelelor industriale de ceasuri din colecția „Santamaría", a căror titulară se

considera, FEIA a acționat în justiție cele două societăți la Juzgado de lo Mercantil nº 1 de Alicante. În fața acestei instanțe, societatea reclamantă a revendicat, în diferite calități [10], proprietatea drepturilor asupra modelelor industriale în cauză, invocând atât dispozițiile regulamentului, cât și legislația spaniolă. Societățile pârâte au invocat lipsa calității procesuale a FEIA, considerând că aceasta din urmă nu era titulara drepturilor asupra modelelor industriale în cauză.

15. Considerând că soluționarea litigiului depindea de interpretarea anumitor dispoziții ale regulamentului, instanța de trimitere a suspendat judecarea cauzei din acțiunea principală și, în temeiul articolului 234 CE, a sesizat Curtea cu următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că se aplică doar cu privire la desenele și modelele industriale comunitare realizate în cadrul unui raport de muncă în care creatorul/autorul este supus unui contract ce face obiectul dreptului muncii și care reunește caracteristicile de subordonare și de muncă prestată în favoarea altei persoane? sau

2) Termenii «salariat» și «angajator» de la articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretați în sens larg, astfel încât să includă situații diferite de raportul de muncă, precum cele în care, în temeiul unui contract civil/comercial (și, în consecință, fără a exista subordonare, muncă prestată în favoarea altei persoane și caracter obișnuit), o persoană (autor) se obligă să realizeze un desen sau model industrial în favoarea altei persoane în schimbul unui preț cert și, în consecință, se consideră că acesta aparține persoanei care face comanda, cu excepția cazului în care în contract se prevede contrariul?

3) În cazul unui răspuns negativ la a doua întrebare, întrucât situațiile privind desene sau modele industriale create în cadrul unui raport de muncă și situațiile privind desene sau modele industriale create în cadrul unui raport care nu este de muncă reprezintă realități de fapt distincte:

a) trebuie aplicată norma generală prevăzută la articolul 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 și, în consecință, trebuie să se considere că desenele sau modelele industriale aparțin autorului, cu excepția cazului în care în contract părțile prevăd contrariul, sau

b) instanța competentă în domeniul desenelor industriale comunitare trebuie să recurgă la legislația națională care reglementează desenele și modelele industriale la care trimite articolul 88 alineatul (2) din Regulamentul nr. 6/2002?

10 — În calitate de promotor al proiectului D'Artes, în cadrul căruia au fost realizate modelele industriale, de comitent al Cul de Sac și de cesionar al AC&G SA.

4) În cazul în care s-ar aplica trimiterea la legislația națională, dacă aceasta asimilează (astfel cum este cazul în dreptul spaniol) desenele sau modelele industriale create în cadrul unui raport de muncă (care aparțin angajatorului, cu excepția unei convenții contrare) cu desenele sau modelele industriale create pe baza unei comenzi (care aparțin părții care face comanda, cu excepția unei convenții contrare), este posibilă aplicarea dreptului național în acest caz?

5) În cazul unui răspuns negativ la a patra întrebare, această soluție (desenele sau modelele industriale aparțin părții care face comanda, cu excepția unei convenții contrare) nu ar fi în contradicție cu răspunsul negativ la a doua întrebare?"

III — Procedura în fața Curții

16. FEIA, Cul de Sac, Acierta, Regatul Unit și Comisia au depus observații scrise în cadrul prezentei proceduri preliminare, în conformitate cu dispozițiile articolului 23 al doilea paragraf din Statutul Curții. O ședință a avut loc la 29 ianuarie 2009.

IV — Analiză

A — *Cu privire la prima și la a doua întrebare preliminară*

17. Primele două întrebări adresate de instanța de trimitere, care trebuie analizate împreună, privesc interpretarea articolului 14 alineatul (3) din regulament. Prin intermediul acestor întrebări, instanța de trimitere solicită Curții, în esență, să stabilească dacă această dispoziție se aplică numai în situația desenelor și modelelor industriale realizate de salariat în cadrul unui contract de muncă ce prezintă un caracter de subordonare sau dacă, dimpotrivă, se aplică de asemenea „desenelor și modelelor industriale create pe baza unei comenzi", mai precis, realizate de un lucrător independent în cadrul unui contract de execuție a unei lucrări.

18. Reclamanta din acțiunea principală și Regatul Unit s-au pronunțat în favoarea aplicării articolului 14 alineatul (3) din regulament la desenele și modelele industriale create pe baza unei comenzi, considerând că această dispoziție nu trebuie interpretată exclusiv prin prisma modului de redactare a acesteia, ci și în lumina economiei generale și a obiectivelor sistemului în care se încadrează. Interpretarea propusă ar fi justificată, în special, având în vedere cerința de coordonare a dispozițiilor regulamentului cu cele ale Directivei 98/71, care armonizează doar parțial legislațiile naționale privind protecția desenelor și modelelor industriale. În lipsa unei astfel de coordonări, cumulul protecției comunitare și al protecției naționale, făcut

posibil de dispozițiile regulamentului, ar putea conduce la recunoașterea de drepturi la protecție unor persoane diferite pentru același desen sau model industrial. Comisia, Cul de Sac și Acierta propun, dimpotrivă, să se răspundă la primele două întrebări preliminare în sensul că regula prevăzută la articolul 14 alineatul (3) din regulament se aplică exclusiv desenelor și modelelor industriale create în cadrul unui raport de muncă ce prezintă un caracter de subordonare. Comisia și Cul de Sac subliniază în special că dispozițiile de drept comunitar care, precum dispoziția în cauză, nu fac nicio trimitere expresă la dreptul național pentru a stabili domeniul de aplicare al acestora și semnificația termenilor pe care îi conțin trebuie să primească în toată Comunitatea Europeană o interpretare autonomă și uniformă. Acierta și Comisia arată, în plus, că articolul 14 alineatul (3) cuprinde o normă derogatorie de la principiul general prevăzut la alineatul (1), care, ca atare, nu permite nici o interpretare extensivă, nici o aplicare prin analogie la cazuri ce nu sunt prevăzute în mod expres. În sfârșit, Comisia consideră că interpretarea propusă este confirmată de lucrările pregătitoare și de procedura de adoptare a regulamentului și că este coerentă cu reglementarea comunitară și internațională privind celelalte drepturi de proprietate industrială.

19. Potrivit prevederilor articolului 14 alineatul (3), „dacă un desen sau un model este realizat de un salariat în cadrul atribuțiilor sale de serviciu sau la cererea expresă a angajatorului său, dreptul asupra desenului sau modelului industrial aparține angajatorului, cu excepția situațiilor în care există dispoziții contrare sau convenție contrară în legislația internă aplicabilă”.

20. Astfel cum susțin pârâta din acțiunea principală și Comisia, conținutul literal al acestei dispoziții conduce la concluzia că ipoteza vizată de dispoziția menționată privește numai desenele sau modelele industriale elaborate în cadrul unui raport de *muncă ce prezintă un caracter de subordonare*. Utilizarea termenilor „salariați” și „angajator” militează în special în acest sens și subliniază intenția clară a legiuitorului comunitar de a stabili o legătură între aplicarea acestei dispoziții și existența unei relații de subordonare în sensul dreptului muncii.

21. O interpretare diferită, care, astfel cum arată FEIA și Regatul Unit, ar asimila situației vizate de text contractele de execuție a unei lucrări, ar depăși în mod inevitabil conținutul acestei dispoziții, extinzând înțelesul termenilor utilizați dincolo de semnificația care li se atribuie în mod obișnuit și ar fi, în opinia noastră, contrară însești literei legii.

22. Nu considerăm nici că este posibil, astfel cum susține FEIA, ca o astfel de interpretare să se întemeieze numai pe faptul că dispoziția în cauză face distincție între desenele și modelele industriale realizate de un salariat în îndeplinirea atribuțiilor sale, care ar fi legate de executarea contractului de muncă ce prezintă un caracter de subordonare, și cele dezvoltate la cererea expresă a angajatorului său, care, dimpotrivă, ar fi comandate salariatului în temeiul unui raport contractual diferit. Astfel, ambele ipoteze se referă la îndeplinirea raportului de muncă și privesc, prima, atribuțiile care îi revin salariatului în executarea contractului individual de muncă și, a doua, sarcinile încredințate în fapt salariatului de către angajator în cadrul

acestui raport. Această precizare are ca scop limitarea domeniului de aplicare al dobândirii drepturilor în beneficiul angajatorului exclusiv la creațiile salariatului care privesc efectiv executarea contractului de muncă. Referirea la desenele și modelele industriale realizate de un salariat „la cererea expresă" a angajatorului nu poate fi, așadar, interpretată, în opinia noastră, ca reprezentând expresia voinței legiuitorului comunitar de a extinde regimul prevăzut de acest text la desenele și modelele industriale create în cadrul unui contract de execuție a unei lucrări.

23. Odată ce s-a precizat că regimul prevăzut la articolul 14 alineatul (3) privește numai desenele și modelele industriale realizate în cadrul unui raport de muncă ce prezintă un caracter de subordonare, rămâne de verificat dacă este posibil ca din această dispoziție să se deducă un principiu aplicabil prin analogie situației diferite constituite de desenele sau modelele industriale realizate „pe baza unei comenzi". În acest scop, trebuie să se facă referire, pe de o parte, la finalitatea dispoziției în cauză și, pe de altă parte, la lucrările pregătitoare ale regulamentului.

24. În ceea ce privește primul aspect, regula potrivit căreia angajatorul dobândește drepturile patrimoniale asupra rezultatelor muncii realizate de salariat, fără ca vreun act de transfer să fie necesar în acest scop, este utilizată pe scară largă în reglementarea națională și internațională în diferitele domenii ale proprietății industriale. În dreptul comunitar, acest principiu este cuprins nu numai în articolul 14 alineatul (3) din regulament, ci și în articolul 3 alineatul (2) din Directiva 87/54/CEE a Consiliului din 16 decembrie 1986 privind protecția juridică a topografiilor produselor din materiale semiconductoare [11], în articolul 2 alineatul (3) din Directiva 91/250/CEE a Consiliului din 14 mai 1991 privind protecția juridică a programelor pentru calculator [12] și în articolul 11 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 2100/94 al Consiliului din 27 iulie 1994 de instituire a unui sistem de protecție comunitară a soiurilor de plante [13], precum și în Proiectul de regulament privind brevetele. În esență, acest principiu îndeplinește cerința referitoare la evaluarea comparativă a intereselor opuse aflate în joc: pe de o parte, cel al angajatorului, de a-și însuși rezultatele unei activități ale cărei costuri le-a suportat, și, pe de altă parte, cel al lucrătorului, de a fi remunerat în mod corespunzător pentru activitatea sa. Dobândirea directă de către angajator a drepturilor patrimoniale asupra operei create de salariat permite acestuia din urmă să își primească remunerația indiferent de rezultatul exploatării economice a operei – pentru care, de altfel, acesta poate să nu dispună de mijloacele financiare sau de organizarea necesară – și garantează angajatorului că aceste drepturi nu vor fi cedate de salariat unui alt antreprenor.

25. Opțiunea de la articolul 14 alineatul (3) din regulament, care constă în a atribui angajatorului dreptul de a divulga și de a înregistra desenul sau modelul industrial realizat de salariat, astfel încât primul să poată obține proprietatea exclusivă a drepturilor la protecție care decurg din îndeplinirea acestor acte, se întemeiază, așadar, pe o concepție care conferă raportului de muncă un caracter „totalizant", care justifică transferul către angajator, ca o consecință a

11 — JO L 24 din 27.1.1987, p. 36, Ediție specială, 13/vol. 7, p. 218.
12 — JO L 122 din 17.5.1991, p. 42, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 114.
13 — JO L 227 din 1.9.1994, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 15, p. 197.

contractului de muncă, a tuturor drepturilor de utilizare economică a operelor realizate de salariat.

26. Considerațiile de mai sus ne conduc la concluzia că regimul prevăzut de dispozițiile în cauză, conceput prin referire la un context contractual precis, nu se pretează unei aplicări prin analogie la modele contractuale diferite.

27. Această concluzie pare să fie confirmată de lucrările pregătitoare ale regulamentului.

28. În proiectul de propunere de regulament anexat la Cartea verde nu figura nicio dispoziție similară articolului 14 alineatul (3). Articolul 11 din proiect relua conținutul actualului articol 14 alineatul (1), în timp ce articolul 12, intitulat „Desen industrial realizat de salariat sau pe baza unei comenzi", se limita la a prevedea, ca urmare a propunerii formulate de Institutul Max Planck [14], normele conflictuale în temeiul cărora să se stabilească legea națională care reglementa proprietatea asupra dreptului privind desenul industrial comunitar în ipoteza unui desen elaborat de un salariat [alineatul (1)] sau a unui desen realizat pe baza unei comenzi [alineatul (3)] [15].

29. Comentând articolul 12 alineatul (1) din proiect, Comisia sublinia în Cartea verde dificultatea, întâmpinată deja de negociatorii Convenției privind brevetul european din 1973 și ai Acordului asupra brevetului comunitar din 1989, de a ajunge la o poziție consensuală cu privire la o normă de drept material uniformă în ceea ce privește atribuirea drepturilor asupra operelor realizate de salariat în cadrul executării unui raport de muncă. Deși preconiza, în final, adoptarea unei astfel de reguli, Comisia considera satisfăcătoare în acea etapă, pentru a se evita întârzieri în procedura de adoptare a regulamentului, introducerea în proiect a unei norme conflictuale concepute după modelul articolului 6 din Convenția de la Roma din 1980 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale. În schimb, în ceea ce privește desenele sau modelele realizate pe baza unei comenzi, Cartea verde se limita, în comentariul la articolul 12 alineatul (3) din proiect, la a aminti necesitatea de a asigura părților „alegerea cea mai vastă în ceea ce privește

14 — A se vedea *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, nr. 4/1991, p. 523 și următoarele.

15 — Textul complet al articolului 12, în engleză, este următorul:
„(1) If a design has been developed by an employee, the right to the Community Design shall be determined, to the extent that the parties to the contract of employment have not chosen a different law, in accordance with the law of the State in which the employee habitually carries out his work, even if he is temporarily employed in another country; if the employee does not habitually carry out his work in any one country, the right to the Community Design shall be determined in accordance with the law of the State in which the employer has his place of business to which the employee is attached.
(2) A choice of law made by the parties to govern a contract of employment shall not have the result of depriving the employee of the protection afforded to him by any mandatory rules of the law which would be applicable under paragraph (1) in the absence of choice.
(3) If the design has been developed in pursuance of a commission, the right to the Community Design shall be determined, in the absence of a different choice of law by the parties to the contract, in accordance with the law of the State in which the commissioner has his domicile or his seat."

proprietatea asupra dreptului privind desenul industrial și legea aplicabilă contractului" [16] și la a propune adoptarea unui criteriu de legătură mai specific în raport cu cel al „legăturilor mai strânse" prevăzut de Convenția de la Roma. Nu exista nicio referire la posibilitatea de a concepe, pe termen mediu sau lung, după caz, un regim de drept material uniform în această privință.

30. Așadar, Comisia adopta deja, în Cartea verde, o abordare complet diferită a problemei proprietății asupra drepturilor privind desenele și modelele industriale, după cum sunt elaborate în temeiul unui contract de muncă ce prezintă un caracter de subordonare sau în temeiul unui contract de execuție a unei lucrări.

31. Această abordare diferită se reflectă de asemenea în procedura de adoptare a regulamentului. În propunerea sa din 1993 [17], Comisia viza, în ceea ce privește desenele și modelele industriale realizate de salariat, obiectivul mai ambițios prezentat deja în Cartea verde și introducea, la articolul 14 alineatul (2), o normă de drept material [18] care înlocuia norma conflictuală prevăzută la articolul 12 alineatul (1) din proiectul de propunere de regulament anexat la Cartea verde. În schimb, nu mai figura norma conflictuală privind desenele și modelele industriale create pe baza unei comenzi, cuprinsă la articolul 12 alineatul (3) din acest proiect.

32. Textul dispoziției de la articolul 14 alineatul (2) din propunerea din 1993 a rămas în esență neschimbat în propunerile ulterioare [19] – cu singura excepție a adăugării trimiterii la legislația națională aplicabilă – și în versiunea finală a regulamentului, în timp ce problema proprietății asupra drepturilor privind desenele și modelele industriale realizate pe baza unei comenzi nu făcea, astfel cum s-a putut observa, obiectul niciunei reglementări specifice, fie și numai de drept internațional privat.

33. În acest context, pare dificil de justificat recurgerea la analogie pentru a extinde la aceste desene și modele industriale regimul uniform prevăzut de legiuitorul comunitar numai pentru desenele și modelele industriale create de salariat.

34. Prin urmare, în lumina considerațiilor de mai sus, propunem Curții să răspundă la primele două întrebări preliminare în sensul că norma prevăzută la articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 6/2002 se aplică numai desenelor și modelelor industriale realizate de salariat în cadrul unui raport de muncă ce prezintă un caracter de subordonare.

16 — În versiunea engleză: „the widest possible choice to decide on the entitlement to design and as regards the law applicable to the contract".

17 — A se vedea punctul 5 de mai sus.

18 — Dispoziția menționată era redactată după cum urmează: „Cu toate acestea, dacă un desen sau un model este realizat de un salariat în cadrul atribuțiilor sale de serviciu sau la cererea expresă a angajatorului său, dreptul asupra desenului sau modelului industrial aparține angajatorului, cu excepția situațiilor în care există convenție contrară".

19 — A se vedea punctul 5 de mai sus.

B — *Cu privire la a treia, a patra și a cincea întrebare preliminară*

35. Prin intermediul celei de a treia, al celei de a patra și al celei de a cincea întrebări, pe care le vom analiza împreună, instanța de trimitere solicită Curții, în esență, să stabilească dacă, în ipoteza în care s-ar răspunde la primele două întrebări în sensul că articolul 14 alineatul (3) din regulament nu se aplică desenelor și modelelor industriale elaborate în cadrul unui contract de execuție a unei lucrări, proprietatea asupra dreptului privind aceste desene sau modele industriale trebuie să fie stabilită în temeiul dispozițiilor prevăzute la alineatul (1) al aceluiași articol sau dacă există în regulament, în această privință, o lacună pe care legislațiile statelor membre au sarcina de a o acoperi, în conformitate cu dispozițiile articolului 88 alineatul (2) din regulament.

36. FEIA consideră că articolul 14 trebuie interpretat în ansamblu în lumina obiectivelor urmărite de regulament și ținând seama de intenția legiuitorului de a nu institui decât un minimum de legislație în acest domeniu. Ea se referă în particular, pe de o parte, la articolele 27, 88 și 96 din regulament, care cuprind o trimitere la legislațiile naționale și permit acestora din urmă să prevadă cu privire la desenele sau modelele industriale o protecție mai cuprinzătoare decât cea prevăzută de regulament, și, pe de altă parte, la considerentele (6), (8) și (9), care amintesc cerințele legate de respectarea principiilor subsidiarității și proporționalității și definesc obiectivul de aliniere a dispozițiilor materiale ale regulamentului la dispozițiile corespunzătoare din Directiva 98/71. Reclamanta din acțiunea principală propune, în plus, să se interpreteze noțiunea „succesor în drepturi”, ce figurează la articolul 14 alineatul (1) din regulament, ca o trimitere la diferitele modalități posibile de dobândire a dreptului asupra desenului sau modelului industrial prevăzute de legislațiile statelor membre, inclusiv cea prevăzută de legea spaniolă în favoarea celui care a comandat desenul sau modelul respectiv. La rândul său, Regatul Unit consideră că, în cazul în care Curtea ar exclude că articolul 14 alineatul (3) se aplică desenelor și modelelor industriale create pe baza unei comenzi, proprietarul drepturilor asupra acestor desene sau modele ar trebui stabilit în conformitate cu legislațiile statelor membre, în temeiul principiului prevăzut la articolul 88 alineatul (2) din regulament.

37. Potrivit celor susținute de Comisie, de Acierta și de Cul de Sac, articolul 14 alineatul (1) din regulament cuprinde o dispoziție generală în favoarea atribuirii dreptului asupra desenului sau modelului industrial autorului său. Unica excepție de la această regulă figurează, în opinia lor, la alineatul (3) și nu privește decât situația desenelor sau modelelor industriale realizate de salariat în cadrul unui raport de muncă ce prezintă un caracter de subordonare. Regulamentul nu ar prezenta, așadar, nicio lacună în ceea ce privește stabilirea titularului dreptului asupra desenului sau modelului industrial comunitar și, în consecință, nu ar fi posibil să se recurgă la articolul 88 alineatul (2).

38. În conformitate cu dispozițiile articolului 14 alineatul (1) din regulament, „[d]reptul asupra desenului sau modelului industrial comunitar aparține autorului sau succesorului în drepturi al acestuia”.

39. Trebuie precizat, cu titlu introductiv, că dreptul asupra unui desen sau model industrial comunitar prevăzut la articolul 14 în

ansamblu constă în dreptul de a divulga desenul sau modelul industrial comunitar sau de a-l depune în vederea înregistrării. Este vorba, așadar, despre abilitarea de a îndeplini actele din care decurg drepturile la protecție prevăzute de regulament, care permit utilizarea patrimonială a desenului sau a modelului industrial comunitar.

40. În ceea ce privește dobândirea acestor drepturi, articolul 14 alineatul (1) prevede o normă generală în favoarea autorului și a succesorilor în drepturi ai acestuia [20]. Pe de altă parte, textul menționat pune aceste două categorii de persoane pe picior de egalitate.

41. În aceste condiții, pentru a răspunde la întrebările formulate, trebuie, în opinia noastră, să fie clarificat înainte de toate domeniul de aplicare al noțiunii „succesor în drepturi" în sensul dispoziției în cauză.

42. Această noțiune se regăsește de asemenea și în alte dispoziții ale regulamentului [21], în pofida unor variații în funcție de diferitele versiuni lingvistice, în care sunt evidențiate uneori expresii diferite [22]. Cu toate că acest aspect a fost invocat în ședință, nu considerăm că este necesar să se stabilească în ce măsură noțiunea de la articolul 14 alineatul (1) corespunde celei utilizate în celelalte dispoziții ale regulamentului în care aceasta figurează sau expresiilor utilizate alternativ, întrucât o astfel de apreciere ar implica un efort complex de comparare a versiunilor lingvistice ale regulamentului, ale cărui rezultate nu ar fi, în orice caz, edificatoare.

43. În ședință, Comisia a susținut că noțiunea „succesor în drepturi" ar avea aceeași semnificație în toate dispozițiile regulamentului în care figurează și că ar face referire numai la cazurile de succesiune *mortis causa* sau la cazuri de succesiuni între întreprinderi sau de fuziuni, dar nu ar acoperi ipotezele de transfer al dreptului asupra desenului sau modelului industrial pe cale contractuală.

20 — În schimb, dreptul moral de paternitate asupra desenului sau modelului industrial aparține exclusiv autorului său, care, în temeiul articolului 18 din regulament, „are dreptul de a fi menționat în această calitate în fața Oficiului și în registru", chiar dacă a cedat terților drepturile sale de utilizare patrimonială a desenului sau modelului industrial.

21 — Această noțiune figurează de asemenea în considerentul (20) al regulamentului, potrivit căruia: „De asemenea, este necesar ca autorul sau succesorul în drepturi al acestuia să aibă posibilitatea de a testa produsele în care urmează să fie încorporat desenul sau modelul industrial și care urmează să fie introduse pe piață, pentru a hotărî dacă protecția oferită de înregistrarea comunitară este oportună. În acest sens, este necesar să se prevadă că divulgarea desenului sau a modelului de către autor sau de către succesorul acestuia în drepturi, […], nu trebuie să împiedice evaluarea noutății sau a caracterului individual al desenului sau modelului în cauză."

22 — De exemplu, în versiunile italiană, germană și engleză, aceeași expresie („avente causa", „successor in title", „Rechtsnachfolger") apare atât la articolul 14 alineatul (1), cât și la articolul 28, în materie de cesiune a desenului sau modelului industrial înregistrat, în timp ce versiunile franceză și spaniolă utilizează expresii diferite („ayant droit" și „causa habiente" la articolul 14 alineatul (1) și „ayant cause" și „cesionario" la articolul 28).

44. Această interpretare nu ne convinge.

45. Chiar făcând abstracție de faptul că în anumite versiuni lingvistice (versiunile engleză, germană, italiană și portugheză, de exemplu) aceeași expresie precum cea utilizată la articolul 14 alineatul (1) figurează de asemenea la articolul 28 și desemnează *cesionarul* desenului sau modelului industrial comunitar, teza Comisiei pare, în orice caz, să fie contrazisă de lucrările pregătitoare ale regulamentului.

46. În această privință, trebuie arătat, înainte de toate, că dispoziția care figurează la articolul 14 alineatul (1) era deja cuprinsă în articolul 11 din proiectul de propunere de regulament anexat la Cartea verde și în prima propunere de regulament prezentată de Comisie în 1993 și că aceasta nu a suferit nicio modificare în cursul procedurii de adoptare a regulamentului.

47. În comentariul la articolul 11 citat anterior, din care este necesar să reproducem în continuare extrasele relevante, Comisia a arătat în Cartea verde următoarele:

„The basic principle, common to many national legislations, is that the right originates in the person of the designer. The principle is, however, qualified by the subsidiary principle that the original right *may be transferred or assigned in its entirety to another person*, the successor in title. The Community design needs probably to apply the same principles (…). These principles express the common sense solution one would look for in case where a person, having created a design, has *to choose between exploiting the design himself* (whether personally or through a licensee) *or assigning it to a manufacturer*” [23].

48. Noțiunea „successor in title” desemna, așadar, de la primele etape ale procedurii legislative care a dus la adoptarea regulamentului, *cesionarul drepturilor de exploatare patrimonială a desenului sau modelului industrial comunitar*, și anume persoana căreia i-au fost transferate prin contract aceste drepturi, născute în beneficiul creatorului.

49. Dacă se interpretează în acest sens noțiunea „succesor în drepturi” prevăzută la articolul 14 alineatul (1) din regulament – și, în opinia noastră, nu există niciun argument în sens contrar –, trebuie înlăturată teza interpretativă susținută de Comisie în prezenta procedură, potrivit căreia articolul menționat ar prevedea o regulă generală de atribuire a dreptului asupra desenului sau modelului industrial comunitar autorului său, regulă de la care nu ar exista nicio excepție în afară de cea prevăzută expres la alineatul (3) al aceluiași articol și care nu ar tolera nicio intervenție din partea legislațiilor statelor membre vizând completarea acesteia.

23 — Sublinierea noastră.

50. De fapt, regulamentul pune autorul și succesorul în drepturi al acestuia, potrivit definiției amintite mai sus, pe același plan în ceea ce privește dobândirea drepturilor patrimoniale asupra desenului sau modelului industrial comunitar, cu singura diferență evidentă că primul dobândește aceste drepturi cu titlu original, ca urmare a creării desenului sau modelului industrial, în timp ce al doilea le dobândește cu titlu derivat, ca efect al unui act translativ de proprietate.

51. În acest context, angajatorul și comitentul sunt, ambii, succesori în drepturi ai autorului desenului sau modelului industrial comunitar.

52. Cu toate acestea, în primul caz, legiuitorul comunitar a apreciat că trebuia introdus un regim uniform în temeiul căruia, în lipsa unei convenții specifice a părților la contractul de muncă sau a unei dispoziții din legislația națională aplicabile acestui contract care să îi atribuie autorului său dreptul asupra desenului sau modelului industrial realizat de salariat, acest drept aparține angajatorului, fără ca un act translativ de proprietate să fie necesar în acest scop. În acest sens, articolul 14 alineatul (3) nu introduce, contrar celor susținute de Comisie, o excepție de la regula prevăzută la alineatul (1) al aceluiași articol, ci o completează prevăzând un regim autonom în cazul în care trebuie stabilit cui îi aparține dreptul asupra desenului sau modelului industrial comunitar în cadrul unui raport contractual dat.

53. În schimb, în al doilea caz, în lipsa unei dispoziții specifice a regulamentului care să reglementeze în mod uniform atribuirea dreptului asupra desenului sau modelului industrial realizat pe baza unei comenzi, domeniul de aplicare și modalitățile eventualului transfer al acestui drept de la autor la comitent vor fi definite prin voința părților astfel cum este exprimată în contract, precum și în conformitate cu legea aplicabilă acestuia din urmă. Pe de altă parte, dat fiind că, spre deosebire de cele prevăzute inițial în proiectul de propunere care figurează în anexa la Cartea verde, nici regulamentul nu prevede o normă conflictuală uniformă care să precizeze legea aplicabilă contractului în temeiul căruia crearea unui desen sau a unui model industrial este comandată unui prestator în vederea utilizării economice a acestui desen sau model, această lege trebuie, în mod logic, să fie stabilită pornind de la normele de drept internațional privat ale statelor membre.

54. Prin urmare, în acțiunea principală, va reveni instanței de trimitere, în conformitate cu dispozițiile articolului 88 alineatul (2) din regulament, atribuția de a aplica dispozițiile pertinente ale legii spaniole, în calitate de lege aplicabilă contractului încheiat între AC&G SA și Cul de Sac, pentru a stabili cui îi aparține dreptul de proprietate asupra desenului sau modelului industrial comunitar neînregistrat care face obiectul acțiunii în contrafacere introduse în fața acestei instanțe de către FEIA.

V — Concluzie

55. Așadar, pentru motivele expuse mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Juzgado de lo Mercantil nº1 de Alicante după cum urmează:

„1) Articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare trebuie interpretat în sensul că regimul prevăzut de acesta se aplică numai desenelor și modelelor industriale realizate de salariat în cadrul unui raport de muncă ce prezintă un caracter de subordonare.

2) Articolele 14 și 88 din Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare trebuie să fie interpretate în sensul că titularul dreptului asupra desenelor și modelelor industriale create în cadrul unui raport contractual altul decât un raport de muncă cu caracter de subordonare, precum desenele și modelele industriale realizate de un prestator pentru un comitent, trebuie să fie stabilit în conformitate cu voința expresă a părților și cu legea aplicabilă contractului. Legislația unui stat membru care asimilează, pentru a stabili titularul dreptului asupra desenului sau modelului industrial, desenele sau modelele industriale realizate de un prestator pentru un comitent cu desenele sau modelele industriale create de salariat în cadrul unui raport de muncă ce prezintă un caracter de subordonare nu este contrară articolului 14 alineatul (3) din regulamentul menționat.”